

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

X. BIND. 1884—85.

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FORLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Videbrev for Fly Sogn.

Meddelt af J. Kinch.

I Ribe Stiftsarkiv findes blandt Sager vedkommende Estvadgård Stiftelse et Videbrev for Fly Sogn i Fjends Herred i Viborg Stift, omtr. 1 $\frac{1}{4}$ Mil syd for Skive. Anledningen til, at Brevet findes på dette Sted, er, at Fly Sogn tildels hørte ind under den nævnte Stiftelses Gods. Sammesteds¹⁾ er det også, at Vide- og Vedtægtsbrevet for Søgårde i Sevel Sogn findes, der er meddelt i 2det Bind af disse Samlinger.

Der er efterhånden i dette Tidsskrift meddelt flere Vide- og Vedtægtsbreve fra forskjellige Dele af Jylland. Når alligevel dette endnu optages, er det, fordi det formentlig udtaler sig klarere end almindeligt om flere Forhold og berører Punkter, som ellers ikke pleje at omtales.

Det må overhovedet anses for mærkeligt, at uagtet disse Videbreve have været så meget almindelige, idet vistnok de fleste Byer eller Sogne have haft deres, og uagtet de i det Hele taget behandle de samme Forhold, har der dog ikke dannet sig nogen fast Form for dem. Tvertimod ere alle de, som hidtil ere bekendtgjorte, temmelig afvigende i deres Form og i Ordningen af Indholdet, medens dette sidste dog naturligvis i det Hele taget hviler på den samme Kreds af Fore-

¹⁾ Sammesteds findes ligeledes et Vide- og Vedtægtsbrev for Øster-Dølby med Dølbygård og Ruds Mølle i Hindborg Herred i Salling, som tilsammen må have udgjort et Ejerlav. Dette Brev er dog tildels ødelagt af Fugtighed.

stillinger. De enkelte Breve få derved en mere original og selvstændig Karakter, og de kunne på en heldig Måde tjene til at udfylde og fortolke hverandre.

Den første Side af Håndskriftet er næsten fuldstændig ulæselig. Den har indeholdt en Fortale, af hvilken så Meget synes at kunne udfindes, at Videbrevet er en Omskrivning af et tidligere. Kun Slutningen, som findes på næste Side, er læselig og lyder således: Forpligte vi os derfor samtlig disse Artikler at holde og efterleve.

Art. 1.

Skal menige Grander og Bymænd årligen, 14 Dage før S. Voldborg Dag, samles med hverandre om Byens Gavn og Bedste, på det at Korn og Eng udi god Tid kan blive hegnet, og hvilken Mand som da ikke selv udi egen Person enten det første eller anden Gang møder, han skal give til Straf til Byen 1 Mark danske, med mindre han ligger på sin Sygesæng eller er af By i Kongens eller Herskabets Ærinde, og skal samtlige Grander, ingen undtagen, gå i samme Mands Gård og pante hannem for forskrevne Penge og ej bryde dermed enten Vold, Hærværk eller Andet efter Lovens 3die Bog, 13 Kap., 31 Artikel¹⁾. Findes nogen Mand herudi gjenstridig og vil ikke gå med de andre, da skal han strax pantes for Halvdelen så meget, næmlic 8 β danske.

2.

På fornævnte Tid, når vi således ere forsamlede, skal vi udnævne dem, som skal være Aldermænd²⁾, 1 Mand af hver By, som det efter Orden og Omgang kan tilfalde, og dennem Videbogen og Tallierne at levere³⁾. Såfremt nogen af dennem skulde ikke af vi andre synes dygtig dertil, da antages den

1) Lovens III., 3, 28—48 handle om Forhold mellem Bymændene indbyrdes og gå ud fra, at der i hver By er visse Vedtægter, og af Flertallet kan tages Bestemmelse til fælles Bedste, som forpligte Alle.

2) Skrives altid »Aldermænd«.

3) Sognet indeholder kun 2 Byer, Fly og Åkjær. — Aldermændene nævnes altid i Flertallet, selv hvor der er Tale om Forhold i en enkelt By (se f. Ex. Kap. 3 og 4). Det kunde deraf synes, som om de virke i Fællesskab for hele Sognet; men dette er dog neppe Meningen.

næste, efterstående efter Omgangen, og bör Aldermændene at gå de andre Bymænd for med god Exempel i Korn og Enge at hegne, og hvilken som vægrer sig ved samme Aldermands-Bestilling at antage, når hand af Bymændene, som för er rört, er udvælget, skal han give til Byen 1 Rigsdaler eller og pantes derfor og stå det for Året om (?).

3.

Åldermændene skal menige Mænd i Byen være hørige og lydige i Alt, hvis de tale og påligger til Byens Gavn og Bedste. Befindes Nogen uskjelligen at imodstå eller med Skjelden, Banden eller Spotten at antaste og overfuse, da skal den bøde til hannem 1 Mark danske hver Gang, det sker, til Byen 8 β , og er det hans Ære angående, da hæfte han for Tiltale til ham efter Loven, og strax pantes af Bymændene for forskrevne Brøde.

4.

Dersom Åldermændene med de fleste og bedste Bymænd ligger nogen Kjær eller anden Jord i Hegne til Byens og menige Mands Nytte og Gavn, skal (det) blive urygget og må ikke af nogle Få rygges. Hvo som det driver eller drive lader med Forsæt, bøde til Byen for hver Kreatur 8 β og pantes.

5.

Skal hver Mand eller hans visse Bud møde på Grandstævne hver Søndag efter Middag, strax Hyrden driver efter Prædiken, indtil alt Kornet er indhøstet, og der lade sig opskrive for sine Kreaturer, der har været til Skade forgangne Uge i Korn, Eng og Hegne, for en Hest, Øg, Ko, Stud, Ungnød, 2 Kalve, 4 Får, 6 Lam, 1 gammel Svin, 2 Gris, 4 Gjæs en Skilling danske. Hvo ikke møder i Tide, give 1 Sk., og hvo slet Ingen kommer fra, give 2 Sk. ¹⁾.

6.

Hvo som ikke godvilligen lader sig opskrive, når hannem af, hvem det haver set, at hans Høveder har været til Skade, overbevises, men ved Sværen og Banden vil forsvare sig, han

¹⁾ Det sidste Punktum er senere tilføjet, men med samme Hånd.

bøde for hver Gang, det sker, 4 Sk. og derforuden svare Skaden efter 2 Granders Afsigelse og pantes derfor, om han ikke godvilligen vil det udlægge.

7.

Hvilken Mand eller hans Folk som med Skjændord eller ubekvems Tale overfalder den anden på Grandstævne eller griber til Våben, høder eller truer, bøde strax til Byen 1 M. danske; men sker der Slag, Hårgreb, Jordskud eller deslige, da den, som gjør Klammeri, at bøde til Byen 2 M. danske, og er der lige Skyld på begge Sider, da give hver, som forskrevet står; men giver den Ene hverken Årsag til Klammeri eller øver nogen Gjenslag, da være han fri og have sin Tiltale til den, som ham overfaldt, efter Loven foruden det, som han ellers skal give til Byen.

8.

Ingen må enten sværge eller bande på Stævne, uden det bliver hannem af Aldermændene tilladt imod tillagt Skyld sin Uskyldighed at bekræfte. Hvo som herimod modvilligen handler, bøde, hvergang det sker, til Straf 4 Sk. Ellers sker det af Uagtsomhed, hver Gang 2 Sk., hvilke Penge skal især af Aldermændene indkræves og udpantes, og når de andre Videpenge enten deles imellem Granderne eller anvendes til Byens Nytte, da disse at uddeles til de Fattige og mest Nødtørftige i Byen efter Sognepræstens og sex af Bymændenes deres Råd og Samtykke.

9.

Hvadsomhelst nogen Mands Hustru, Börn eller Tjenestefolk, som han i sin Sted på Stævne fremskikker, forser sig imod ovenskrevne Artikler, enten med Sværen, Banden, Skjelden, Truen og Slagsmål, det skal Manden (eller) Husbonden svare til og selv pantes for så fuldkommelig, som det var sket ved ham selv, så vidt som efter Videbogen er angående; men den, som er bleven overfalden af nogens Mands Tjenestetyende på Stævne, i så Måder have sin Tiltale til Tyendet med Lov og Ret forbeholden.

10.

Skal vi årligen i hver By have en Hyrde og give hannem

hans Rettighed, desligeste en Markmand til al Byens Mark at vogte og give hannem til Vide og Løn, som hertildags brugeligt haver været, item en Svinedreng over al Byen og hannem lønne og made, som sædvanligt været haver.

11.

Skal hver Mand årlig udi rette Tid lukke for Korn og Engene, hvor lukkes skal, når Aldermændene med de Andre det pålægger, til hvad Tid og Dag de det tilsiger at skal være lukte for hver Sted. Hvo det ikke vil gjøre og er dermed forsømmelig, han bøde for hver Dag, han lader sin Lukke derefter stå ulukt, for hver Lukke 4 Sk. danske og derforuden tage på sin Tallie, hvis (d. e. hvad) Kreaturer da indgå, imedens den er ulukt.

12.

Til samme Tid skal og alle Byens Ledder (Ledde) af de Vedkommende, efter som tilforn vedtaget er, forsvarligen være hængte. Hvo som med fornævnte Ledder findes forsømmelig og ikke til bestemte Tider dem forfærdiger og ophænger, bøde for hver Dag, de ere uhængte, 6 Sk. og derforuden tage på sin egen Tallie¹⁾, hvis Høveder der kommer indenfore, så og bøde Skaden efter Dannemænds Sigelse; mens om så sker, at Nogle ere forsømmelige med deres Anpart i Leddet at tilbringe, da bør de Første at være forpligtet alt Leddet på deres Bekostning at forfærdige og hænge, og når det er sket, skal Aldermændene tage 2 Mænd med sig og vurdere samme Led, hvad den Forsømmeliges Anpart haver kostet de Andre, som det haver hængt, og skal menige Grander gå i samme Mands Gård og der tage dobbelt så Meget til Pant, som hans Anpart i Leddet blev vurderet for, og levere det til dem, som Leddet haver bekostet, hvilket de beholde, indtil det løses med så mange Penge, som deres Anpart i Leddet var vurderet for, og om de det ikke vil løse efter Advarsel og Tilbydelse, da beholde sig Pantet dem, som det haver i Hænde.

¹⁾ På Tallien synes efter dette Videbrev kun at være antegnet Bøderne for Kreaturer, som vare komne i anden Mands Korn eller Eng, men ingen andre Bøder.

13.

Når så Ledder og Lukker er af Alle forfærdigede, skal de derefter holde dem ved Hævd og god Magt. Hvo det ikke gjør, men lader dem blive brøstfældige, han skal bøde om Søndagen 4 Sk. for hver Dag, han lod sin Lukke eller Led være brøstholden, efterat han derom var påmindet, og tage på sin egen Tallie, hvad som kommer indenfore på Korn, Eng og Hegnet, imedens hans Lukke eller Led er forfalden, og dertil svare Skaden.

14.

Hvilken Mand eller hans Folk som går, rider eller kjerør igjennem Byleden og lukker den ikke, bøder til Byen 4 Sk. hver Gang og derforuden skrives på Tallien for det, som kommer indenfore, og svare Skaden.

15.

Hvilken Mand som rider, kjer (kjerør) eller far (farør) endelangs eller tværs på nogen Mands Korn og gjør hannem Skade dermed, skal først betale Skaden efter Dannemænds Sigelse, når det bliver hannem overbevist, og give til Byen 1 M. danske.

16.

Hvo som rider eller kjer anden Mands Dige eller Led ned eller og vogter sine Bæster eller Andet derved og rider (sic) det ned, skal igjen strax forfærdige det, som det tilforn var, eller og pantes derfor, om han ikke det strax igjen vil bøde, og give til Byen 8 Sk.

17.

Valborg Dag skal alle Engene være udi Hegn. Hvo som efter fornævnte Tid lader sine Bæster eller andet Kvæg komme udi Engene, pantes for 4 Sk. for hver, hver Gang det sker, og derforuden betale Skaden, med mindre Sligt af samtlige Naboer tilstedes.

18.

Skal hver Mand rydde op for sin Eng udi Lavtide under Straf 2 Sk. for hver Sted, for hver Dag, den står uryddet, efterat det er pålagt, og skal de og gjøre Vaserne færdige,

når Aldermændene det tilsige. Hvo det nægter, bøde til Granderne 1 M. for hver Dag derefter, de Andre deres er gjort, og stande dem til Rette, som lider Skade.

19.

Ved Voldborgdags Tid skal menige Grander efter Loven gjøre deres Engeskjel under en halv Rigsdalers (rettet til: 1 M. danske) Straf, når det af Aldermændene er pålagt; men dog må Ingen gjøre Skjel på Engene, med mindre Aldermændene og Granderne ere alle tilstede, og skal de tilsige Aldermændene, hvo som vil have sin Engeskjel gjort kjendelig, og de med dem da beramme Tiden, når de skal møde til det.

20.

Hvad menige Mand udligger til deres Bygsæd-Høveder, det skal være udlagt, medens Bygsæden varer, og hvor Plovhøvederne i Bygsæden således skal være, der skal menige Mands være tilsammen. Hvo som med sine Plovhøveder enten Nat eller Dag drager fra de andre enten sender eller nær, enten i Eng eller i andet Hegne til Særdrift, bøder til Straf for hver Bæst hver Gang 10 Sk. og betaler Skaden, om det er i Eng¹).

21.

Hvo som driver eller tyrer i nogen Mands Korn, Eng eller Hegned, og det bliver ham af Mærkmanden, eller hvem det haver set, overbevist, da dersom det sker om Dagen, panttes han for 1 M. danske af hver Bæst eller Nød, som han der tyret eller vogtet haver, og derforuden betale Skaden; men sker det om Natten, da panttes han for dobbelt så Meget, og da kan hans Tyren eller Vogten snart anses lige ved andet Tyveri.

22.

Men hvis Bæster eller Fæ der slipper løs om Natten eller om Dagen og gjør Skade, han bøde igjen efter Danne-mænds Sigelse til den, som fik Skaden, og bøde til Granderne efter Vide og Vedtægt²).

¹) Smlg. om Hegned til »Plovfæmon udi Bygsæd« Asferg Vide- og Vedtægtsbog, Kap. 48 (dette Tidsskrift, IX., S. 277).

²) Naturligvis efter Reglen i Kap. 5.

23.

Tyrer Nogen sine Bæster eller Kvæg ved Korn, Eng eller Hegned, og de når derudi og gjør Skade, da bøde Skaden og til Granderne 4 Sk.

24.

Hvo som haver Følhopper¹⁾, må ej tyre dem langs op ved Siden af nogen Mands, at Føllerne (sic) går derudi og gjør Skade, ej heller imellem Kornraderne i Høstens Tid, med mindre de vil opskrives for 1 Sk. på Tallien for hver Føl og derforuden betale Skaden, og skal det være Markmanden til-ladt sådanne at optage og hjemføre til den, som haver fået Skaden.

25.

Tager Nogen sine Høveder fra Markmanden, når han har taget dennem i Korn, Eng eller Hegned, eller på Vejen hindrer hannem eller tager dem fra hannem, han bøde til Granderne 2 M. og derforuden betale Skaden.

26.

Hvo som tager sine Svin fra Hjorden, efterat Svinehyrden haver dem antaget, han bøde 2 Sk. hver Dag, indtil de kommer til Hjorden igjen, med mindre de lægger Grise eller sælges eller på Sti indsættes.

27.

Og skal ingen drive nogen Særhjord, efter vores Korn og Eng er lagt i Hegne, og Hjorden (sic) haver antaget Kjøerne at vogte, og skal vi lade En gå med Hyrden, som sædvanligt haver været. Hvo som tager sine Høveder fra Hyrden og driver sær dermed, pantes for 4 Sk. for hver Nød, hver Gang det sker; dog ikke hermed forment, om nogen haver et svagt Høved, som ej kan vinde og være med Hjorden, han jo må have det på sit Eget eller Byens Fælled Andre uden Skade, til det kan vinde med Hjorden igjen; men sker det længere, da gives 2 Sk. for hver Dag, han så holder det, efterat han er advaret.

¹⁾ Der står *Følhoser*; måske menes der egentlig Ordet *Følhors*.

28.

Skal Ingen begynde at så Byg, slå Hø eller at høste Rug og Havre ¹⁾, förend Åldermændene med menige Bymænd det pålægger og Tiden berammer, uden han strax vil pantes for 2 M., som herimod gör. Dog må den, som trænger, høste en Trave eller halvanden til sit Huses Fornødenhed; dog för han det gör, må han give Åldermændene det tilkjende under Straf for 4 Sk. til Byen.

30.

Når Engene slås, må Ingen føre sine Bæster med sig inden Engegrøften eller Vaserne. Hvo det gör, bøde for hver Bæst 4 Sk. og stande dem til Rette, som lider Skade derover.

31.

Haver Nogen bortlejet Eng til andre udenbys Folk eller Agerjord, da må de ej høste eller slå, förend Bymændene selv haver begyndt. Begynder de för, da bøde den derfor, som det haver bortlejet, 1 M. danske og pantes derfor. Det Samme er og at forstå, om nogen Fremmed sår Byg.

32.

Haver nogen Udenbys Eng på Fly Mark, da tillades dem ikke samme Eng at bjærge, förend Bymændene begynder at bjærge deres, og at de så skulde kjøre på Andres uslagne Eng eller Holmsteder med Heste og Vogn. Sker det, at de derpå kjører, da pantes de på Steden af Åldermændene for 12 Sk. og betale Skaden, og nedbryder de nogen Dige og gör Kjørsel over, da pantes de for 24 Sk. Ej heller må nogen af Bymændene nedbryde nogen Mands Dige og gjøre Kjørsel der, för samtlige Bymænd det samtykker, og den Mands Hø er tjenlig, som Digen skal neder for. Hvo herimod gjøre, bøder til Byen 1 M. og pantes derfor og derforuden svare Skaden.

33.

Hvilken Mand som med sine Folk går tværs eller langs

¹⁾ At det er med Forsæt, at der kun tales om Bygsæden, derimod om Rug- og Havre-Høsten, bestyrkes ved Kap. 31.

på Andres Holmsteder¹⁾ med Forsæt og trækker (skal vist være: træder) det ned, han bøder derfor 4 Sk. (senere rettet til: 1 Sk. af hver Mennisk); men hvo som kjerer over Andres Holmsteder med Heste og Vogn, han bøde derfor hver 8 Sk. og betale Skaden.

34.

Haver Nogen lejet Eng af andre Byer, da må de ej tilstedes at føre deres Bæster over Grøften eller Vaserne ud imellem Holmstederne eller Stakkene, med mindre menige Grander det samtykke. Gjør de herimod, da skal Manden svare Bymændene Brøden, som af dem er pålagt, som dem Engene haver bortlejet.

35.

Må Ingen lade sine Kloder²⁾ eller andre Bæster løbe efter Vognene, når de kjerer Hø eller Korn hjem. Sker det med Villie, da bøde for hver hvergang 4 Sk. og betale Skaden. Sker det for Vanvare, da gives 1 Sk., og den at skrives på Tallien, af hvem som det ser, og Skaden at gjælde.

36.

Må Ingen grave eller grave lade nogen skadelig Grøft i grøn Jord. Graver nogen grøn Jord der, som enten er Eng eller tilforn har været Eng, omendskjönt han selv det Jords mål sig tilregner, da pantes han uden nogen Forskænsel for en halv Rigsdaler for hver Læs. Graver Nogen grøn Jord strax ved Byen, som længe har ligget, og kan være Bymændene til Skade i deres Uddrift med deres Kvæg, da pantes han for 1 M. 8 Sk. for hver Læs. Graver Nogen grøn Jord i Fælled, hvor Græs kan voxe, da bøder han derfor, ligesom Steden er, han haver gravet på, og efter som Skaden befindes. Hvorfore når Nogen formenes at have gravet til Skade udi Fælled, skal Aldermændene altid tage 2 af Granderne med sig og

¹⁾ Efter Molbechs Glossarium bruges *Holm* om højere liggende Steder af en Eng såvel i Vendsyssel som i Sønderjylland. Måske bruges *Holmsted* i dette og næste Kap. i samme Betydning.

²⁾ Klod, ung Hest, skulde efter Molbechs Dialekt-Lexicon kun bruges på Fyn og Sjælland; bruges også andre Steder i Jylland.

bese Skaden og derhos efter Grøften og Jorden afsige, hvad han skal give til Straf, som det haver gravet, for hvilket de, såsnart de komme tilbage, skal pante hannem, dog ikke for mindre end 4 Sk. eller 2 Sk. for Læsset.

37.

Må Ingen have sine Svin uringet, når de vil vrede skadelig Vrod. Hvo som ikke ringer sine Svin, når de bliver advaret om, at de gjøre Skade, pantes strax for hver Svin 2 Sk. hver Dag, de derefter gå uringet, og derforuden bøde Skaden.

38.

Vil Husmændene have deres Kjør med Bymændenes på Agrene, da have de det udi deres Minde; mens i Heden og Fælled tillades det dem.

39.

Må ingen Husmænd eller Inderste drive med nogen Særhjord, uden de vil pantes derfor for 4 Sk. hver Gang for hvert Nød.

40.

Må Ingen give Nogen Forlov at grave Tørv eller slå Lyng i Fly Mark eller Hede at bortføre til andre Byer. (Senere tilføjet: ikke heller selv at bortføre af Heden (?) under Straf 1 M.)

41.

Må ingen Mand tage noget Tægtekvæg her til Byen, lidet eller stort, med mindre han ikke selv haver så meget Kvæg, som hannem tilkommer at må have; da må han tage ind på sit Tal af Andre for Leje. Dog hvis Nogen i Byen begjærer for Leje at få sit Kvæg og Bæster derpå, da bør han det for Fremmede at nyde. En af hver Tønde Hartkorn må haves med Kohjorden, og 16 Nød i alt må haves til en hel Gård.

42.

Hvo som kan tillades at tage Tægtekvæg, må svare sine Naboer og Bymændene, om de tager nogen Skade deraf, enten ved Smitte¹⁾ eller i andre Måder.

¹⁾ Det var jo i Kvægsygens værste Tid.

43.

Må Ingen tage nogen Tægtegjæs her til Byen andre Steder fra, når de selv haver 1 Flok, med mindre de vil pantes for 8 Sk. for hver Dag, indtil de kommer bort igjen, og må Husfolkene ej tilstedes at have Gjæs.

44.

Dersom det befindes, at Markmanden ser igjennem Fingre og dølger med Nogen enten Bys- eller Udenbys-Folk, da skal han give til Straf, hvergang han dermed befindes, 1 M. eller pantes derfor.

45.

Hvo som ikke i Mindelighed vil betale Hyrden og Markmanden eller Andre, som skal lønnes af Byen, bøde til Granderne 1 M. danske og derforuden pantes for deres Skyldighed.

46.

Hvo som befindes at tage enten Lyng eller Tørv fra hverandre i Heden eller andre Steder, han betale den Forurettede dobbelt så Meget, som han havde fra ham taget, og give til Straf 1 M. danske og strax pantes derfor.

47.

Ingen må bruge Fælled mere, end Fælled kan tåle, enten med Tørvegrøft, Lyngslæt eller deslige. Befindes han herimod at gjøre, bøde efter Dannemænds Sigelse til Byen så Meget, som det kan være værdt, han synes at (have) bjærget mere, end han kunde efter sin Ejendoms-Anpart tilkomme, og pantes derfor.

48.

Må Ingen drive eller drive lade nogen Slags Fæmon på Fly Sønderkjær fra Trogelsvig Grav og til Fly, enten om Foråret eller efter Høsten; men skal samme Eng være fri for al Fædrift både først og sidst om Året; hvo som herimod gjør, bøde til Byen, hver Gang det sker, for hvert Nød 4 Sk., som strax skal udpantes, om de det ikke godvilligen vil udlægge. Det Samme skal forstås om Nørkjær.

49.

Ingen må flytte sit Korn over 12 Favne fra Enden på

Ageren, når man høster, under Straf af 4 Sk., ikke heller sidelangs bortføre. Hvo herimod gjør, bøde for ethvert Sted 12 Sk. danske.

50.

Sønderkjær Fæled skal være fri Fædrift og Fæled, og må Ingen bruge derudi nogen Tørvegrøft, lidet eller mere, med mindre de vil pantes for 1 Rdl. (rettet til: 1 M. danske for hver Læs), hver Gang de gjør herimod. Det Samme er at forstå om Fly Nørkjær Fæled. (Senere tilføjet: Men graves der Hvolgrøft til Skottørv¹⁾, da bødes 3 M. for hvert Læs, og Steden igjen at opfyldes.)

51.

Må Ingen have nogen uskarne Heste, uden de holder dem i god Forvaring hver Mand uden Skade; men gjør den Skade, da bör den, der Hesten hører til, at betale den, der Skaden lider, og derforuden til Byen 1 M. og ellers at have sig at rette med deslige uskarne Heste efter Loven og Forordninger.

52.

Hvo som pløjer anden Mands Jord fra hannem eller underpløjer hans Jord eller slår hans Eng eller Korn bort, da skal det efterses af uvildige Dannemænd, som tages af Granderne. Befindes det da at være gjort af Vanvare og Uforsæt, da betale Skaden og ligge (sic) tilbage det, han haver pløjet, og til Byen give 4 Sk.; men befindes det at være gjort med Villie og Forsæt, da bødes til Byen 4 M. danske og pantes derfor; men vil han ikke ligge tilbage igjen det, som han haver pløjet eller høstet og slaget, da tiltales han efter Loven foruden overskrevne Bøde.

53.

Må ingen Mands- eller Kvindes-Person, enten af Gårdfolk, Husfolk, Inderster eller Tjenestefolk, hvem de være må, gjøre noget Arbejde enten for eller under Prædiken om Søndagen eller andre hellige Dage. Hvo herimod gjør, han bøde, hver Gang det sker, 1 M. danske eller Mere, alt som dens Formue er til, og hvilke som sig ellers, når Prædiken og

¹⁾ Skreves ellers i forrige Århundrede der i Egnen i Almindelighed Skotørv eller endogså Skoetørv, nu Skodtørv eller Skudtørv, brugt om Mosetørv. Ordets Oprindelse er tvivlsom.

Gudstjeneste er endt, med mudtvillig Arbejde forser, pantes for 8 Sk. hver Gang, og skal samme Penge gives til Byens Fattige. (Senere tilføjet: Hvo som kører af Byen, enten efter Tørv eller Lyng eller Korn eller anden Ting om Søndagen eller andre Helligdage før og under Prædiken, han bøde hver Gang 2 M. og efter Prædiken 1 M. af hver Vogn.)

54.

Skal menige Bymænd være forpligtet at færdiggjøre og ved Magt at holde alle Veje og Broer på Fly Mark, hvor Behov gjøres efter forrige Vedtægt, når de ere derom på Stævne af Aldermændene advarede. Hvo som herudi findes forsømmelig og ikke møder med Andre ved Stederne eller ikke vil tillægge det, som han til Sligt kan tilkomme, han give til Straf hver Gang og for hver Sted 8 Sk. danske og strax pantes derfor og derforuden betale det, som han til Sådant at forfærdige kan tilkomme.

55.

Må Ingen indelukke eller indpløje nogen Jord i fælles Mark eller i nogen Dræft; mens blive, som det haver været af gammel Tid, uden det sker med meste Bymænds Samtykke. Hvo herimod gjører, bøde til Byen 3 M. og have sit Arbejde forgjæves.

56.

Hvad som Oldermændene med fleste Part af Bymændene påligger til Byens Gavn og Bedste, det skal holdes og ikke af nogle få vræges¹⁾ eller omkastes under 1 M. dansk, og pantes derfor (rimeligvis senere tilføjet: eller og pantes, efter som Forseelsen er til).

57.

Hvo som ikke i Mindelighed vil udlægge sin Vide og Brøde, når han derom påmindes af Aldermændene, da må han strax derefter pantes derfor foruden Husfred, Gårdfred eller anden Lovmål at forbyde, som forhen er meldet.

58.

Skal Aldermændene strax, efterat Kornet er indhøstet, være tilforpligtet at indkræve, hvad Enhver haver forbrødt,

¹⁾ Der synes at stå *verchis*, som rimeligvis må være en unøjagtig Udtale eller en Skrivefejl for *vreges* eller *vrages*.

såfremt han ikke selv vil svare dertil og bøde for hver Søndag, efterat Kornet er inde, det længere opstår uindkrævet eller uudpantet, 2 M. dansk.

59.

Men hvo som ikke vil indgå og love at betale sin Brøde, når han er derfor falden, hannem skal de strax pante på Steden uden længere Tid; men hvo som lover at vil svare sin Brøde til rette Tid, som er den næste Søndag, efterat alt Kornet er indhøstet, ham må de opskrive til den Tid, og skal så alt Pantet forvares af Aldermændene, til de berammer Tiden noget derefter at skifte deres Vide, og da må Enhver endelig løse sin Pant, om han vil have det. Vil han da ikke løse det, da må det sælges til den Højstbydendes, og Pengene derfor at gå til Byen for hans Brøde.

60.

For al Brøde skal der altid tages dobbelt Pant af Værdi.

61.

Skal og Aldermændene være forpligtet, når nogen af alle disse Artikler ikke holdes og fyldestgjøres, at kalde Granderne tilsammen og da pante dem, som disse Artikler overtræde, efter den Brøde, som Gjerningen medfører. Dersom Aldermændene findes forsømmelige herudi, bøde han til Granderne 8 Sk. og derforuden svare selv den Andens Brøde eller pantes derfor, om det er hannem videndes.

62.

Vægrer nogen af Granderne sig ved at gå med Aldermændene og ej går med dennem, da skal Aldermændene tilligemed de andre Grander, når de få været borte at pante den Skyldige, pante den, som vilde ikke gå med de Andre, for lige så Meget, som den Andens Brøde var, han blev pantet for.

63.

Dersom Aldermændene ikke selv kan skrive, da skal han altid have en af Byen hos sig på Stævne, som kan optegne de Skyldiges Brøde og Forseelse.

64.

Aldermændene skal og altid have en Kopi af Videbogen med sig på Stævne, med mindre han vil give til Brøde, hver

Gang han ej haver den ved sig, og den kunde behøves at efterses, 2 Sk.

65.

Hvo som slipper sine Bæster på de Steder, som de lettelig kan gange til Skade fra de andre deres, og ikke heller fængsler dennem, og det befindes, bøde for hver Bæst, hver Gang det sker.

66.

Ingen må grave nogen Hængtørv¹⁾ nedenfor Gratbjerg Kjærende og lige sønderpå til Vegerbai og ikke heller nogen Hængtørv eller Brændetørv nedenfor Opmarks-Ager, med mindre det bliver jo skift. Hvo herimod gjør, han bøde 4 Sk. for hver Læs og pantes derfor, og ved Søndersiden af Langmose må ikke heller graves under Straf 4 Sk. for hver Læs.

67.

Ingen må landgrave²⁾ Møsen til Skade uden det, som bliver rigtig skift. Hvo herimod gjør, bøder 10 Sk. for hver Læs.

68.

Alle Husfolk og Inderster skal slå deres Lyng i Heden, som kaldes Stakkelsvang, som dem altid haver været tillagt, under Straf, om de andre Steder befindes at slå, straffes for 10 Sk. for hver Læs, og den, som det fører hjem, om han er af Byen, at pantes for 6 Sk. for hver Læs. Vil de også have deres Tøver (skal vist være: Tørv, d. e. Hedetørv) andre Steder end i Stakkelsvang, da må de have det udi deres Minde af Byen; ellers pantes de for 2 Sk. for hver Læs, og den, som fører det hjem, om det er af Byen, bøde også 2 Sk. for Læsset. Hvo som fører Lyng for Husfolkene til Skive at sælge, han bøde derfor 1 M. danske og pantes derfor.

69.

Hvo som lader sine Høveder gå sær over Rugsæden efter Michielis Dag og ikke efter Advarsel holder det med Hyrden,

¹⁾ Lange Tørv til at hænge over Korustakke. Molbech anfører i sit Dialekt-Lexikon Ordet som brugt på Mors og i Vendsyssel.

²⁾ Læsningen er sikker. Er Meningen måske: Grave således i Møsen inde ved Landkanten, at Adgaugen til den hindres?

da bøder han 1 Sk. for hver Nød første Dag, derefter 2 Sk. for hver Nød, hver Dag de så holder det, og pantes derfor. Fårhoveder må ikke heller holdes sær på Ruget (sic) ved denne Tid, med mindre de vil straffes, 1 Sk. for fire Får, hver Dag de så holder dem, efterat de er advaret derom.

70.

Dersom Nogen bliver pantet for sin Brøde og Forseelse og gjør Modværg mod den, som ham panter, enten med Hug, Slag, Trusel og Skjændsord overfalder Nogen af dennem og ikke i Mindelighed vil lade sig pante, han skal give til Straf 4 Rigsdaler til næste Hospital og antvordes i Øvrigheds Hænder og tiltales af de Vedkommende for Vold og Hærværk, og skal alle menige Bymænd være samdrægtige til at få den Mand afstraffet andre Gjenstridige til Exempel, og fanger han selv Hug eller Skade derved, da have sig Skaden for Hjemgjæld og alligevel være overskrevne Straf undergivne.

At vi alle samtlige Fly Bymænd have alle overskrevne Punkter og Artikler indgået og vedgår og med Guds Hjælp agter at holde og efterkomme under Vide og Straf, som hver Punkt og Artikel med sig fører i denne Videbogs-Kopi, og det tilstår vi alle til Bekræftelse med vore egne Hænder her under tegnede.

Datum Fly d. 4 Aprilis 1747.

Underskrifterne mangle dog, hvorimod Resten af samme Side og hele den følgende Side ere fulde af Optegnelser om ifaldne Bøder, indførte med forskjellige Hænder. — Derefter følger et Register, som kun tildels er læseligt, og som det også vilde være overflødigt af aftrykke.

Ved en Fejltagelse er § 29 (egentlig § 28) i det Foregående oversprungen, hvorfor den tilføjes her:

Ingen må tyre sine Heste eller vogte andet Kvæg eller føre det i Vang eller i Eng, når han selv haver høstet eller indaget, førend al Vangen er ledig. Hvo sig herimod forbryder, bøde til Granderne for hver Bæst 1 \mathcal{L} og stande dem til Rette, som lider Skade derved.
